

BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

Temel Kavramlar

Dr. Seher Yalçın

Araştırmaların Sunumu

- Bir araştırma raporu, genellikle, üç kümede toplanabilen bölümler halinde düzenlenir.

Bunlar:

1. Ön bölüm
2. Ana bölümler (metin)
3. Arka (son) bölüm (ekler ve kaynakça)dür.

ÖN BÖLÜM

---

1. Başlık sayfası
  2. Önsöz ya da Teşekkür
  3. Özet
  4. İçindekiler
  5. Çizelgeler listesi
  6. Şekiller Listesi
- (Karasar, 2000).

ANA BÖLÜMLER

□ I. GİRİŞ

Problem

Amaç

Önem

Varsayımlar (Sayıltılar)

Sınırlılıklar

Tanımlar

(Karasar, 2000).

ANA BÖLÜMLER- devam

⊙ II. YÖNTEM

Araştırma Modeli

Evren ve Örneklem

Veriler ve Toplanması

Verilerin Çözümü ve Yorumu

Süre ve maliyet

(Karasar, 2000).

ANA BÖLÜMLER- devam

⊙ III. BULGULAR ve YORUM

⊙ IV. ÖZET, YARGI ve ÖNERİLER

Özet

Yargı

Öneriler

(Karasar, 2000).

ARKA BÖLÜM

□ EKLER

□ KAYNAKÇA

Başlık Sayfası

Bu sayfada, sıra ile

- araştırmanın başlığı (adı),
- raporu hazırlayanı tanıtıcı bilgi,
- raporun niteliği (tez, ödev, vb. oluşu),
- raporun hazırlandığı kent ve kurumun adlarıyla
- raporun yazıldığı tarih yer alır.

Bu bilgiler, başlık sayfasında değişik biçimlerde yerleştirilir (Karasar, 2000).

Başlık

- *Başlık*, çalışmanın ana fikrini basitçe özetlemelidir. Çalışmanın kısa ifadesi olmalı ve aynı zamanda araştırmada kullanılan temel değişkenler ya da kuramsal noktalar ve aralarındaki ilişkiler vurgulanmalıdır.
- Başlık aynı zamanda belli veri tabanları için çalışmanın genel yapısını yansıtmaya açısından da önemlidir.

Başlık (devam)

- Başlıklarda tercih edilen uzunluk 10 ile 12 kelime arasındadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).
- Başlık, büyük harflerle, yazı alanı üst kenarından iki normal satır aralığı aşağıya ve yazı alanı yatay şekilde ortalanarak yazılır. Bir satıra sığmaması halinde, bölüm başlıklarında olduğu gibi, başlık, normal satır aralıkları ve kısalan satır uzunluklarıyla sürer (Karasar, 2000).

Yazarlar

- Araştırma birden fazla kişi tarafından ortaklaşa yapılmışsa, yazar adları, araştırmadaki katkılarına, kıdem sıralarına ya da alfabetik sıraya göre, alt alta ya da yan yana yazılır (Karasar, 2000).

Raporun Niteliği

- Raporun hangi amaçla hazırlandığı, başlık sayfasında belirtilir. Bu amaçla doktora tezi, yüksek lisans tezi, ödev, ders ödevi, seminer ödevi, yarıyıl sömestr ödevi gibi başlıklar kullanılır. Bu başlıklar büyük harflerle yazı alanı yatay orta çizgisi üzerine ve yazı alanı ortalanarak yazılır (Karasar, 2000).
- *Kurum bilgisi*: Her çalışmada yazar ya da yazarlara ilişkin kurum bilgisi yer alır (Büyüköztürk ve diğer., 2008).

Önsöz ya da Teşekkür

- Raporlarda, araştırmayı genel çizgilerle tanıtıcı bilgilerin verildiği, okuyucuya uygun bir bakış açısı kazandırılmak istendiği, araştırmaya önemli katkıları olan kişi ve kurumlara teşekkür edildiği, bir önsöz ya da teşekkür bölümü (sayfası) vardır. Genel araştırma raporlarında, daha çok, önsöz bulunduğu halde; tezlerde teşekkür başlığı kullanımını daha yaygındır (Karasar, 2000).

Özet

- Bu bölüm, makalenin kısa, ayrıntılı ve çok yönlü bir özetidir. Özet okuyucuların makale içeriğini hızlıca tarayabilmesini sağlar. Birçok okuyucu makalenin öncelikle özetini okuyarak makale hakkında karar verdikleri için özet bilgi yoğunluğu açısından yeterli olmalı aynı zamanda okunaklı, eksiksiz, iyi düzenlenmiş, kısa ve tek başına yeterli olmalıdır. Özet, araştırmanın amacını, içeriğini ve yöntemini yansıtmalıdır. Özet 120 kelimeyi geçmemeli ve özete en önemli olan bilgiyle başlanmalıdır. Özette çalışmanın en önemli dört ya da beş bulgusu ya da sonucu verilmelidir (Büyüköztürk ve diğer., 2008).

Öz

- Araştırmayı kısaca tanıtmak için yazılan özete *öz* denir. Öz'de okuyucuya, problem, amaç, yöntem, bulgular, yargı ve öneriler hakkında köşe taşı niteliğindeki bilgiler verilir. Öz, genellikle, tez, bilimsel makale ve öteki kapsamlı araştırmalar için hazırlanır.
- Tezlerde, öz, tezin kabulünden sonra hazırlanır; amacı ise, raporu okuyamayacak olanlara, araştırmayı tez elden duyurmaktır. Böylece tez özü rapordan ayrı hazırlanmak durumundadır (Karasar, 2000).

Örnek (Kutlu, Yalçın ve Pehlivan, 2010)

- Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 4. sınıf Fen ve Teknoloji dersi öğretim programında yer alan “Maddeyi Tanıyalım” ünitesindeki kazanımlara uygun soruların nasıl hazırlanacağını ve puanlanacağını göstermektir. Çalışma, Ankara ilinde bulunan bir özel ilköğretim okulundaki 79 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Üniteye yer alan kazanımlar “içerik ve zihinsel düzey” olmak üzere iki kısımda çözümlenmiş, çözümlenme sürecinde zihinsel düzeyleri belirlemek için Haladyna (1997)’de yer alan aşamalı sınıflama (taksonomi) kullanılmıştır.

Örnek- devam

- Çalışmada zihinsel düzeylerden üçü (anlama, problem çözme/bilimsel süreç becerisi ve eleştirel düşünme) için örnek sorular hazırlanmış, uygulanmış ve öğrenci yanıtları hazırlanan dereceli puanlama anahtarına göre değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda kazanımların içerik ve zihinsel düzey olarak iki kısımda ele alınmasının, kazanımın geliştirmeyi amaçladığı becerinin ölçülmesine katkı sağladığı görülmüştür.

İçindekiler

- Araştırma raporlarının ön, ana ve arka bölümlerindeki bütün bölüm ve alt bölümlerindeki bütün bölüm ve altbölüm başlıkları ile bunların başlangıç sayfa numaraları, rapordaki sıralarına göre, içindekiler bölümünde (sayfasında) sıralanır (Karasar, 2000).

Çizelge ve Şekiller Listesi

- Araştırma raporundaki (varsa) çizelge ve şekiller ayrı ayrı ya da birlikte, ön bölümde sıralanır. Genellikle, üç ya da daha çok sayıdaki çizelge ve şekiller, çizelgeler listesi ve şekiller listesi olarak, ayrı ayrı sıralanır. Daha az sayıdaki çizelge ve şekiller ise çizelge ve şekiller listesi başlığı altında birlikte sunulur. Çizelge ve şekiller listelerinin hazırlanmasındaki genel kurallar içindekiler sayfasının aynıdır. Ancak, çizelge ve şekillerin numara ve başlıklarının yazılışlarındaki ayrılıkların göz önüne alınması unutulmamalıdır (Karasar, 2000).

-
- Ana bölüm sayı ve adları ile her birinin neleri nasıl içereceği, araştırma türüne ve konuya bağlı olarak değişebilmektedir. Ancak deneme modellerinde oldukça kesinleşmiş ölçülerle uygulanan düzenin, hiç değilse genel hatlarıyla, hemen her araştırma raporunda gerçekleştirilmesi son derece yararlıdır. Buna göre, her rapor:

-
- 1- Giriş
  - 2- Yöntem
  - 3- Bulgular ve Yorum ile
  - 4- Özet, Yargı ve Öneriler
- olarak dört ana bölümden oluşur (Karasar, 2000).

GİRİŞ

- Ana bölümlerden ilki giriştir. Bu bölümde sırayla, problem, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer alır (Karasar, 2000).
- Girişte yer alması gerekenler kısaca şöyle belirtilebilir:
- Araştırmanın önemi,
- Hipotezlerin ve deneysel desenin problemle şekillendirilmesi,
- Araştırmanın kuramsal implikasyonlarının belirtilmesi,
- Araştırmanın, alandaki önceki araştırmalarla ilişkilendirilmesi.
- Test edilen kuramsal önermelerin belirtilmesi (Balcı, 2001).

Giriş (devam)

- Problemin tanıtılması. Çalışmanın gövde kısmı problemin sunulduğu ve araştırma stratejisinin tanıtıldığı giriş bölümü ile başlar. Bu bölüm yeni bir sayfadan başlatılır (Büyüköztürk ve diğer., 2008).
- Bireyi, fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlık ve birden çok çözüm yolu olasılığı görülen her durum bir **problem**dir. Açık seçik tanımlanmış bir araştırma problemi, rapor metni için iyi bir başlangıçtır.

Problem Seçiminde Dikkate Alınması Gereken Ölçütler (Karasar, 2005)

□ Genel Ölçütler

1. Çözülebilirlik (Veri elde edilebilir mi?)
2. Önemlilik (Araştırmaya değer mi?)
3. Uygulanabilirlik (Gerekli koşullar sağlanabilir mi?)

Problem Seçiminde Dikkate Alınması Gereken Ölçütler (Karasar, 2005)

□ Genel Ölçütler

4. Yenilik

5. Etik kurallara uygun olarak uygulanabilirlik (gizlilik, gönüllü katılım, sağlık ya da esenliğin tehlikeye atılmaması)

Örnekler

- Tüm lise öğrencilerinin başarısında tabletlerin etkisini belirlemek (Her öğrenciye tablet vermek uygulanabilir mi???)
- Siyah kediler diğer renktekilerle kıyaslandığında daha fazla uğursuzluk getirmekte midir? (Bu tarz kanı, inanç vb özellikler herkesin üzerinde anlaşabileceği gözlemler yapılamadığı için çözülebilir değildir!)

Problem Seçiminde Dikkate Alınması Gereken Ölçütler (Karasar, 2005)

□ Özel Ölçütler

1. Alanda Yeterlik (Araştırmacının ilgili alan bilgisi yeterli mi?)
2. Yöntem ve Teknikte Yeterlik (Araştırmacı gerekli istatistik, yöntem, ölçme bilgisine sahip mi?)

Problem Seçiminde Dikkate Alınması Gereken Ölçütler (Karasar, 2005)

□ Özel Ölçütler

3. Veri Toplama İzni

4. Zaman ve Olanak Yeterliği (Zaman, eleman, mali güç)

5. İlgili Yeterliği (bütün güçlükleri karşılamaya, olumsuz sonuçlara hazır mı?)